

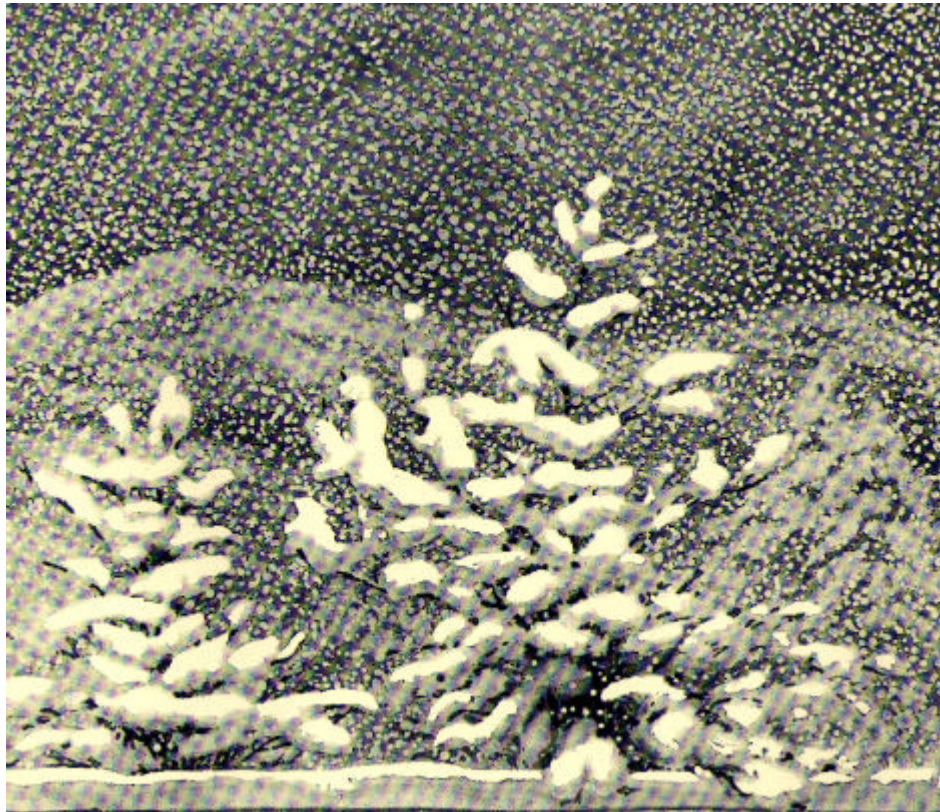

"Hänna köm ägge bårte katta!"

DAUM-KATTA

JULBLAD FRÅN DIALEKT-, ORTNAMNS- OCH FOLKMINNESARKIVET I UMEÅ, 1998

God Jul
och
Gott Nytt År!

Bilden efter tecknaren *Sinding* i tidskriften *Jul-Rosor* 1905

"Hänna köm ägge bårte katta!" Uttrycket finns belagt på många håll i Västerbotten och Norrbotten och betyder ordagrant 'Nu kommer ägget ur kattan'. Innebörden är ungefärligen - med ett annat uttryck som knyter an till djurvärlden: 'detta är pudelns kärna'.

Notiser, sen sist

- Som nämndes i föregående nummer av DAUM-Katta deltog arkivet i utställningen Tigande ting talar, på Västerbottens museum. Utställningen pågick 17 maj till 31 juli.
- DAUM har framträtt i media, både lokalt och på rikspanet. Ola Wennstedt deltog i dialektprogrammet *Ordbruk* i Sveriges Radio Västerbotten. Något senare, i samma radiokanal, presenterade Tomas Fischer och Staffan Lundmark projektet *Jazz i Umeå* medan Ola Wennstedt vid samma tillfälle berättade några ord om verksamheten vid arkivet.
- DAUM har släppt den första utgåvan i den nystartade utgivningsserien *Umeå Jazzconnoisseur*. Utgåvan är en CD där *Tomas Fischer trio* spelar härlig swingmusik från 1950-talet. Nordnytt uppmärksamade utgåvan i ett inslag i regional-TV, liksom också Umeås bägge lokaltidningar Västerbottens Kuriren och Västerbottens Folkblad, som lovordade skivan i sina recensioner.
- Samarbetet med Vilhelmina kommun omkring utgivningen av O.P. Petterssons manuskript *Nybyggares dagliga leverne* fortgår. Förutom några telefonsammanträden under försommaren och hösten gjordes i september en exkursion till Dorris, det nybygge som O.P. beskriver i sitt manuskript.
- Arkivet odlar också internationella kontakter. Två estniska forskare från Institute of Estonian Language, Department of Folklore samt en representant för District six Museum, Kapstaden, Sydafrika, har gästat arkivet sedan sist.
- Presentation av verksamheten vid DAUM har hållits för Gerillaprojektet vid två föreläsningstillfällen.
- Sjätte nordiska dialektologkonferensen i Karis, Finland. Ola Wennstedt representerade DAUM.
- Konferens omkring ordspråk, talesätt och vaggvisor från Jakobstads- och Skelleftebygden, i Nykarleby, Finland med representanter för Studieförbundet vuxenskolan, Svenska Studiecetralen i Finland och projektet Kulturgräns norr, Inst. För nordiska språk, Umeå universitet. Ola Wennstedt föreläste om *Ordspråk, ordstäv och talesätt*.
- Presentation av DAUMs digitaliserade kataloger vid Kungliga Gustav Adolfs-akademiens sammankomst i Umeå i september.
- Minisymposium omkring utrustning för digitalisering av arkivmaterial vid Forskningsarkivet, Umeå universitet.
- Sammankomst i Överkalix med dialektgruppen inför utgivningen av grammatik, ordbok och språkprov på Överkalixmål.
- Under den riksomfattande *Arkivens dag* den 7 november hölls öppet hus vid DAUM.
- Inför Arkivens dag sände Sveriges Riksradio i programmet *Freija* ett inslag om DAUM och arkivets materialsamlingar.
- Den 8 november invigdes utställningen *Från Håknäsrevet till datafil* vid Västerbottens museum. Utställningen arrangeras av Arkivnätverket i Umeå och visar material från Umeåarkiven. Landshövding Georg Andersson invignings-talade och första föredraget i den serie som ackompanjerar utställningen hölls av folklivsforskaren Bengt af Klintberg. Utställningen pågår fram till och med den sista februari nästa år. Se artikel i detta nummer av KATTA.
- Inför arkivutställningen medverkade Staffan Lundmark i ett inslag i Nordnytt där han fick tillfälle att beskriva utställningsmaterialet i DAUMs monter.
- Verksamheten inom det EU-finansierade projektet Standardisering av samiska ortnamn i Sverige går vidare. Tomas Omma har varit ute på resa och bl.a. besökt Vilhelmina sameförening i syfte att diskutera samarbete för att utnyttja deras ortnamnssamling. Han har företagit en inspelningsresa till samiska sagesmän i Frostviken/Gäddede, Lövberg, Kultsjödalen, Borga och Borgafjäll samt en resa till Östersund för att sammanträffa med samiska fältarbetare i samband med revideringen av de samiska ortnamnen i Södra Jämtland, Härjedalen och Dalarna. I Arvidsjaur medverkade Tomas i ett symposium angående ortografin hos de umesamiska namnen.

Personellt

Sedan senaste numret av DAUM-Katta har vissa förändringar skett i bemanningen av arkivet. Elof Näslund har slutat. Han arbetade med en dokumentation av skolhemmet i Risbäck, Dorotea och vi hoppas att snart få se resultaten från hans arbete i tryck.

Karin Nilsson, bibliotekarie från Kalix, arbetar med oss sedan i höstas. Hon kategoriserar och registrerar arkivets stora samling tidningsurklipp. I december började Chatarina Wiklund på arkivet. Chatarina är arkivutbildad musiketnolog och kommer huvudsakligen att arbeta med de musikaliska samlingarna.

DAUM-KATTA är ett oregelbundet utkommande organ för Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Umeå (DAUM). DAUM ingår i myndigheten Språk- och folkminnesinstitutet (SOFI). Redaktör och ansvarig utgivare: arkivchef Ola Wennstedt

I detta nummer en del om mästerrot, om *gör väl*, om samiska ortnamn - men också annat. Alltid lär man sig något i DAUM-KATTA!

Kära DAUM-Kattas läsare!

Som de flesta vid det här laget känner till är tidpunkten för utgivning av DAUM-Katta av tradition tämligen oreglerade. Det brukar heta att "nästa nummer kommer när Katta så vill" och detta nummer har hon sannerligen inte haft bråttom med. Skälen bakom detta är flera men jag ska inte trötta ut läsaren med att i detalj gå in på dessa.

Detta nummer av DAUM-Katta publiceras också enbart i digitalt format. Vår avsikt är dock att pappersversionen av vårnumret 1999 ska bli ett dubbelnummer där artiklarna i den här utgåvan också publiceras. Till vårnumret kommer vi också att ändra pappersformatet till A5 i stället för A4 som Kattan hittills tryckts i.

Även om detta nummer av DAUM-Katta kommer ut sent så hoppas vi att det ska vara intressant och bereda läsaren nöje inför julen!

Med till önsknings om en God jul och ett Gott Nytt År!

Redaktören

Mästerroten i Sandbacka och hur Hans Person i Latikberg botade sjukdomar

Alldeles intill den cykelväg som går från stadsdelen Sandbacka mot Sandabrånet i Umeå, på I 20-sidan av E4, fann min fru, som kan sin botanik, och jag som gärna gör henne sällskap, sommaren 1998 tre -fyra kraftiga bestånd av en i dessa trakter ovanlig botanisk gäst, nämligen mästerroten, *Peucedanum ostruthium*. De olika bestånden uppträdde med ca 100-150 meters avstånd från varandra. I varje fall på ett ställe blommade mästerroten under några veckor denna sommar.

Mästerroten är en i litteraturen och folktron mycket omtalad växt, omgiven av alla möjliga föreställningar om sällsamma, inneboende läkande krafter. Det är fråga om en kulturväxt, införd under medeltiden till Sverige. Den är med andra ord inte ursprungligen vildväxande.

De stora svenska standardflororna nämner den förstas. Av moderna landskapsfloror framgår att man kan finna den från Skåne upp till Dalarna; på något ställe också i Härjedalen.

Av en artikel i Botaniska notiser 1961 framgår att artikelförfattaren, Erik Julin, gjort ett fynd av mästerroten efter vägen söderut mot Haparanda, nära Mattila, i vallen mot Torne älv. Detta är tydligen den nordligaste förekomsten. Men i Västerbotten har den alltså inte tidigare påträffats.

Inte heller i Finland har man funnit mästerroten, sägs det. Däremot växer den på rätt många håll i Danmark och i Norge. En utförlig sammanställning över utbredningen i Europa ger Olle Svedjemyr (också över användningen) i Svensk botanisk tidskrift 83, 1989. Om den vildväxande mästerroten ges noggranna besked i Hegi, Illustrierte Flora von Mitteleuropa V:2, 1926. Den påträffas, kan vi här kort sammanfatta, framför allt i Alpernas närhet, på nivåer mellan 1400 och 2700 m.

Till skandinaviska bygder kom den redan under tidig medeltid, införd till klostren och omgiven av märkliga rykten om undergörande kraft. Den var ett universalmedel! Tidigt bar den ett ståtligt men svårtolkat latinskt namn, *Imperatoria ostruthium*. En gammal opålitlig förklaring, som dock understryker och ökar växtens ryktbarhet, är att det är kejsar Augustus som varit upphov till namnet *Imperatoria*.

Universalmedel alltså: mot frossa, mot mask hos barn, mot kolik, mot gulsot, leversjukdomar och luftröskatarr.

Rotstocken har ansetts vara matsmältningsbefrämjande, väderdrivande och lugnande. Den har också använts som brännvinskrydda. Man har kallat mästerrotten ett 'remedium divinum', inte minst för att den gjorde gubbar till ynglingar! Vilken växt! I den svenska farmakopén fanns den till 1869. En god användning, det ska inte förglömmas, har mästerrotten haft också som medicin för boskap.

Tillbaka till Umeå. Vem vet något om mästerrotten på Sandbacka? Växer den på andra håll i Västerbotten? Finns det några som använt den som medicin - för människa och kreatur - i Västerbotten och Norrbotten? Jag vet *en*, nämligen Hans Persson i Latikberg som kunde bota sjukdomar hos både människor och djur. I O. P. Petterssons Gamla byar i Vilhelmina, 3, s.50, berättas det om honom: "Han skrev ut recept på de saker man skulle anskaffa av handlande i socknen eller nerifrån landet." I det citerade receptet hos O. P. Pettersson finns bland många andra ingredienser, som alla skulle sättas i brännvin, också mästerrot med - alltsammans blev ett läkemedel "verksam i första hand mot sjukdomar hos hästar och nötkreatur, men som ock kunde intagas av människor, som kände sig lida av några krämpor."

Här har nu inte alls talats om hur mästerrotten ser ut. Till någon hjälp bifogas en avbildning. Kanhända känner någon igen den och vet också om den har någon folklig benämning och vet hur den används? Berätta för mig. Ring eller skriv till DAUM.

JAN NILSSON

[Illustration ur Harald Nielsen, L äkevaxter förr och nu, 1979]

"Gör väl och ta en kaka till, Anna!"

Frågan är konstruerad av mig och avsedd att vara underlag för en diskussion. Kan man verkligen säga så i Västerbotten? Jag frågar av tv å skäl. Det ena är att det finns vissa tecken som tyder på att man möjligen har kunnat säga så i stället för *Var så god och ta en kaka till, Anna!*

I två av DAUM:s ordb öcker, Larsson-Söderströms Hössjömålet och Astrid Lundgrens Ordbok över Nysättramålet finner man: *Jag är så hårdsövd, gör väl och väck mig!* och *Gör väl och kom på gravölet!* (Hössjö) samt *Du må göra väl och hjälpa mig ett skov!*, dvs 'Var snäll och hjälp mig en stund!' (Nysätra). I Nordmaling har dessutom upptecknats: *Gör väl och kom!* (Jag har helt och hållet normaliserat den fonetiska beteckningen.)

Det andra och viktigare skälet, som har med språkgeografi att göra, är att *Var så god!* på isländska heter *Gerdu svo vel!*

'Gör så väl!' (eller egentligen 'Gör du så väl!', beroende på den egendomliga regeln i isländskan att även imperativerna måste ha subjekt). På samma sätt kan *Var så god!* i norska dialekter heta *Gjer so vel!*

Man kan hitta ett och annat västnordiskt (norskt och isländskt) språkdrag i Västerbotten, liksom i Jämtland, Ångermanland och Medelpad. En insjö kallas *vatten* i Norge och *vatn* på Island, och det finns flera sjönamn på -*vattnet* i Västerbotten, t.ex. *Vitvattnet* och *Ljusvattnet*. Man brukar förklara detta med att dessa delar av Norrland stod i nära förbindelse med Norge i äldre tid.

Finns det då kanske ett samband mellan det västerbottniska *gör väl* och det norska *gjer so vel og!* (med motsvarighet på isländska)? Ja, det är väl fullt möjligt. Men en skillnad finns. I Västerbotten tycks *göra väl* och inte ha den inbjudande funktionen, *var så god!*, som i norskan och isländskan, utan används snarast i betydelsen *var snäll och!* Jag har åtminstone inte, trots flitig utfrågning av västerbottningar, kunnat belägga något *Gör så väl och ta en kaka till, Anna!* i Västerbotten. Men om du känner till detta sätt att uttrycka *Var så god och*, så hör av dig till mig eller till DAUM-kattas redaktion!

Sigurd Fries

EU-projektet *Standardisering av samiska ortnamn i Sverige*

På Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Umeå (DAUM) drivs projektet *Standardisering av samiska ortnamn i Sverige*. Projektet är en följd av Lantmäteriverkets beslut att revidera de samiska ortnamnen och införa den idag använda ortografin för de olika samiska dialektområdena. Beslutet grundas på en FN-resolution från 1972, som rekommenderar länder med ursprunglig minoritetsbefolkning att på ett enhetligt sätt behandla befolkningarnas ortnamn.

Namnrevideringen har egentligen redan varit igång ett antal år; de nordligaste bladen av *Fjällkartan* och några delar av *Blåa kartan* och *Röda kartan* finns redan utgivna med genomgångna ortnamn, men arbetet har visat sig vara så krävande att man nu beslutat driva det som ett projekt. EU står för 50% av omkostnaderna, resterande del finansieras av Språk- och Folkminnesinstitutet (SOFI) och Lantmäteriverket. Ledare för projektet är undertecknad, samisk arkivarie vid DAUM.

Nödvändigt med ny ortografi

Ortografin som använts för de samiska ortnamnen på Sveriges kartor har varit dålig då den inte tagit någon större hänsyn till de olika samiska dialekterna. Detta innebär t.ex. att namnredovisningen inte följt de regler som gäller i Norge och Finland. De samiska "gränserna" följer ju inte majoritetsfolkens gränser utan går faktiskt på tvärs av dem, vilket innebär att exempelvis nordsamer finns i alla de tre länderna Norge, Finland och Sverige. Den gamla "kartortografin" är också ofta direkt missvisande. Ett exempel är sammanfallet av lulesamiska orden *roavve* 'bränt område, brännland' och *råvve* 'spång, bro'. De skrivs båda med "kartortografin" *råvve* och detta bereder naturligtvis vanskligheter i arbetet. Ett annat exempel på sammanfall med följande vanskligheter i arbetet är nominativ- och genitivförleder. Ofta är också kvalitén på upptecknat material så dålig att kompletteringar av namnens uttal måste göras med samiska sagesmän. De områden som redan är behandlade är ändå ganska väl dokumenterade i skrift. Det framtida arbetet rör allt sydligare trakter med ökande svårigheter.

Statushöjning

Standardiseringen av ortnamnen innebär ett genombrott för de av samerna själva utvecklade ortografierna. Kartornas betydelse i landet kan inte nog understrykas och språkets status kommer att höjas, såväl hos samerna själva som hos icke-samer. Namnen bär en språklig och kulturell information och ger också en möjlighet att markera det traditionella områdets utsträckning. Samiskan har genom tiderna varit utsatt för språklig imperialism som naturligtvis skiner igenom även i ortnamnen. Många orter har helt enkelt blivit omdöpta, som *Vilhelmina* (*Vualtjere*) och *Fredrika* (*Vistege*). Andra har översatts, som *Raejkievaartoe* > *Hålfjället*. Mycket vanligt är att omstöpa namnet en smula så att det ljudmässigt passar in i det låntagande språket. Ibland kan det hända att namnet på det här sättet får en "mening" också i det nya språket, men denna kan ligga nog så långt borta från originalmeningen. Såna här namn är besvärliga att jobba med, då det samiska inte längre "lyser igenom". Från Gällivaretrakten har vi ett exempel på ett sådant ortnamn som gått från samiska till finska till svenska i följande former:

Suolajávri 'tjuvsjön' > *Suolajärvi* 'saltsjön' > Solasjön

Av exemplet förstår vi också att det inte bara är svenskan som utövar språkimperialism i Sverige och att inte bara samiskan är utsatt för den. Maktstrukturerna i det trespråkiga området har genom tiderna förändrats och finskan är med

både som "förfördelad" och "förfördelande" part.

Projektet har öppnat dörren för en diskussion om möjligheterna att restaurera uppenbart överlagrade namn på kartorna, där samiskan ännu lever. Det innebär principiella samtal om det samiska namnfrågorna i Sverige. Någon sådan har hittills ej funnits och kan i viss mån uppväga avsaknaden av en samisk ortnamnskonsulent hos oss. Sådana finns sedan flera år tillbaka i både Norge och Finland.

Thomas Omma

"Från Håknäsbrevet till datafil"

Arkiven lever vanligtvis en något undanskymd tillvaro och människor känner ofta inte till arkiven eller att det finns arkiv med olika verksamhetsinriktning. För arkiven är det emellertid mycket viktigt att nå ut till allmänheten. Särskilt viktigt är det att berätta om att till arkiven kan man vända sig både när det gäller att lämna in material och att ta del av det material som finns i samlingarna.

För ett par år sedan bildades Arkivnätverket i Umeå av följande nio arkiv: Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Umeå (DAUM), Folkrorelsearkivet i Västerbotten, Forskningsarkivet vid Umeå universitet, Företagsarkivet i Västerbotten, Landstingsarkivet i Västerbottens län, Lantmäterimyndigheten i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Stadsarkivet Umeå kommun och Västerbottens museum. Syftet med nätverket var att vi som arbetar på arkiven skulle få möjlighet att träffas och byta erfarenheter med varandra och kanske gemensamt försöka sprida kunskap vidare om arkiven.

Hur går man då till väga för att sprida information om arkiven i Umeå? För något år sedan togs ett initiativ av Arkivnätverket i Umeå att anordna en utställning där arkiven får möjlighet att presentera sin verksamhet och ge små smakprov på vad som kan finnas i samlingarna.

Resultatet blev en utställning på Västerbottens museum som invigdes av landshövding Georg Andersson den 8 november i år. Utställningen kom att få titeln *Från Håknäsbrevet till datafil* och den pågår till och med februari månad 1999.

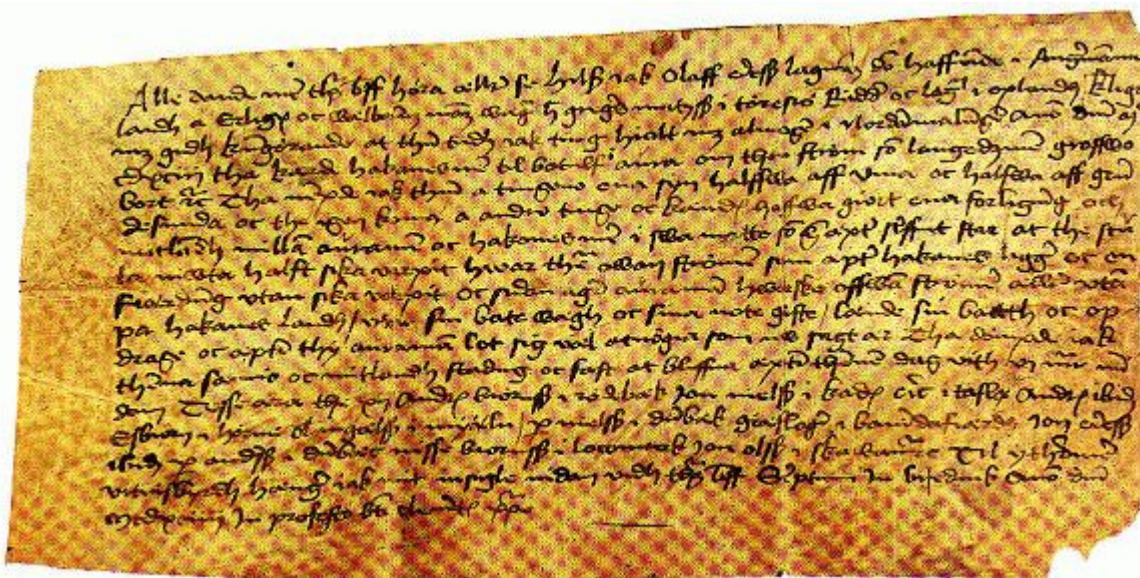
Det gemensamma temat för utställningen är en skalenlig modell av byn Djupvik, som sedermera kom att bli en del av samhället Holmsund, c:a 15 km söder om Umeå. Modellen är byggd av Maj-Britt Hedlund som själv flitigt använt sig av uppgifter ur arkivens samlingar under sitt modellbyggande. Varje arkiv anknyter sedan i sitt utställningsmaterial till Djupvik.

I utställningshallen på Västerbottens museum har tre av arkiven placerat ut datorterminaler där man kan komma åt arkivens hemsidor på Internet och ur tv å av arkivmontrarna strömmar ljud ut från arkivinspelningar på hemmabrända CD-skivor.

I anslutning till utställningen anordnades under november månad en serie söndagsföreläsningar. Inledande föreläsare, på invigningsdagen, var folklivsforskaren Bengt af Klintberg som talade om Paddehattar - om fördomen mot att äta svamp i äldre tid. Följande söndag talade Astrid Norberg om Omvårdnad före 1950 - intervjuer med sjukvårdsbiträden och sjuksköterskor. Sven Nordlund talade över ämnet Judiska öden under andra världskriget: vad kan arkiven berätta? och Torbjörn Yttergren avslutade de välbesökta novemberföreläsningarna med att berätta om Avvittringarna i lappmarken.

Som övriga arrangemang anordnades ett halvdagsseminarium omkring Övre Norrland i riks- och landsarkiv där representanter för arkiven informerade om vad man kan finna i de stora nationella arkiven. Slutligen ingick även en seminariedag inom ramen för kursen Minnets nätverk i arrangemanget. Seminariedagen ägnades åt Vem har rätten? Om upphovsrätt och etik på Internet, ett synnerligen aktuellt ämne i dessa tider av digitalisering och nätverkskommunikation.

Ola Wennstedt

Häknäsbrevet är daterat den 22 november 1494 är Västerbottens äldsta kända dokument. Det förvaras nu på Folkkrörelsearkivet, men visas för allmänheten i arkivets utställningsmonter. Bilden ur *Västerbotten genom tiderna*

Näcken spelar i silverbäcken

Näst efter tomtar och troll är kanske näcken mest välkänd av alla de mystiska väsen som har befolkat och, enligt en del, fortfarande befolkar skog och mark. Konstnärer som har försökt skildra dessa världar placerar ofta figurerna i vilda naturscenerier, utom tomten förstås, som kunde vara en maktfaktor vid varje gård. Men även andra väsen än tomten kunde komma in på knutarna. Man kunde inte vara säker inomhus heller. Inte ens för näcken. Från Skåne finns en uppteckning varit berättas hur en flicka råkade ut för en erotisk *bäckhäst* som kom genom vattenledning och pump.

Näcken går under många namn och kan anta många utseenden. I vissa trakter kallas han *bäckhäst*, *älven* och *sjönäcken*. Andra namn är *ämannen*, *havsmannen* och *bäckgubben*. I de delar av landet där forsar och strida vattendrag är vanliga heter han till exempel *strömgubben*, *forskarlen* eller *kvarngubben*. Han kunde även förvandla sig till allt möjligt för att locka människor till drunkning, till exempel pärlband, trästock, vacker skål m.m. Ofta skildras han i poesi och bildkonst som spelande fiol, helt näck - och det är nog som musikutövare han numera är mest känd. Mängder av skickliga spelmän skall ha förvärvat sitt kunnande vid inte helt ofarliga lektioner vid forsar och i kvarnar. Att få kontakt med sin lärare verkar inte vara så svårt: "Om man går till en kvarn tre torsdagskvällar efter varandra, så kommer näcken och lär en spela fiol", ULMA 6483d, Stensele, Lappland.

Trots att jag har vuxit upp vid Umeälvens stora forsar så ingick inte näcken i de berättelser jag hörde som barn. Men jag blev skrämmd med brunngubben. Nu förstår jag att det kan ha varit näcken: "Näcken fanns i varje brunn, där barn funnos i gården. Barnen varnades för att ens koxa ['kika'] i brunnsålet, då tar näcken barnen. Däremot har jag ej hört att näcken skulle ha sitt tillhåll i sjöar, forsar, källor etc.", ULMA, svar på frågelista 30, Norrbotten, Nederluleå.

Hur han lockar folk, ner under vattnet, beskrivs ofta. Här följer ett något omständligt sätt från Västerbotten. "Karl Jonsson i Buberget berättade om en som brukade fiska om söndagarna. En söndag, då han var ute på sjön och fiskade, så kom det en man till honom i båten och sade: 'Nu ro du deles du si att jag blir grönögd då säg du nå åt mig för då skall jag fara ned i sjön å sätt på fisken ['sätt fisken på metkroken'] så du får met upp den'. Då bonden rott ett tag, så såg han att mannen, som kommit till honom i båten, blev grönögd och sade till honom: 'Nu jär du grönögd'. Då for han åt vattnen och bonden fick mycket fisk. Nästa söndag tog bonden drängen med sig till fisket. Nu sade han till drängen: 'Nu ro du tills jag blir grönögd för då skall jag fara ned och sätt på fisken'. Då drängen rott ett tag, så frågade bonden: 'Har jag blivit grönögd?' 'Nej', svarade drängen. På så sätt frågade bonden gång på gång och drängen fortsatte med att ro, men bonden blev aldrig grönögd. Till sist blev drängen trött på att ro och sade då till bonden: 'Nu är du grönögd'. Och då hoppade bonden åt vattnen men kom aldrig mer tillbaka. Näcken hade alltså narrat livet ur bonden", DAUM 1467.

Under vintern, då bäckar tystnade och isen lade sig på vattnet, kunde man då uppleva väsen i vatten? Här följer slutligen ett intressant belägg från Edefors socken i Norrbotten. "Det finns en nedteckning från 20-talet berättat av en kvinna från trakterna vid Edefors [Laxede], hur man på senhösten när man slog s.k. is-vass [man skördade vassen till foder efter att isläggningen gjort det möjligt att bärga det som sköt upp över isen, ett lättare sätt att bärga än med båt tidigare på hösten],

såg under isen hur trollen höll på att flytta. Med kreatur, kvinnor och barn. Detta skedde med stor hast. En man i slåttersällskapet drömde till med en yxa i isen, vilket åstadkom en stor oreda i sällskapet, som dock så småningom lugnade sig och man kunde sedan se hur de tog sig upp mot skogen på motsatta sidan av sjön", DAUM 3913.

Lästips: Jochum Stattin: Näcken - speleman eller gränsvakt?, Lund 1984

[Staffan Lundmark](#)

Umeå International Jazzfestival 1998 Jubileum 1968-98

Umeå Jazzfestival firade i oktober 30-års jubileum med sedvanligt jazzutbud på hög nivå och i stor omfattning. Traditionen bjuder att flera internationella artister besöker Umeå under festivalen, i år var det stora namnet Roy Heynes, en legendarisk amerikansk trummslagare som verkligen levtt sig igenom jazzhistorien och spelat med de riktigt stora däribland Parker, Young, Miles och Coltrane.

Årets hedersgäst var Lars-Göran Ulander, saxofonist från Saxnäs men som till största delen verkat i Umeå som musiker och framförallt som jazzproducent på radion. I detta jubileumsår inleddes festivalen på Universum precis som under det glada 70-talet med ett jazzparty och musik i alla stilar från swing till hip-hop på en rad nya scener. Festivalen fortsatte sedan på Folkets Hus i det väl inarbetade formatet med scener som Studion, Idunteatern, Jazzlabbet, Freja m.fl.

Jazz serveras även till lunch och middag runt om i staden under festivalveckan då de lokala banden dominerar.

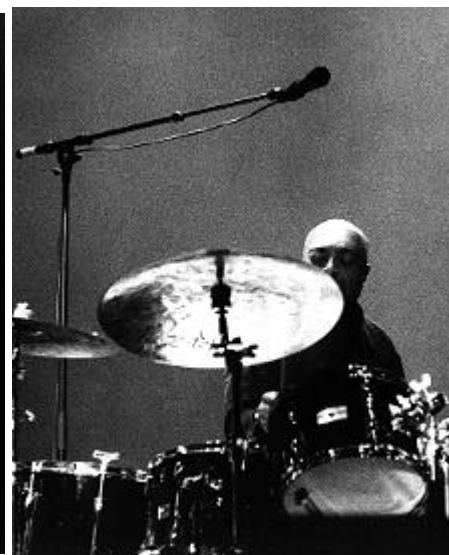
DAUM:s utsända försökte att täcka hela festivalen men insåg att uppgiften var övermäktig, dock fick de sig till livs en väl balanserad jazzupplevelse under fem intensiva nätter. Flera lokala jazzinslag spelades in, helt i linje med intentionerna för projektet Jazzen i Umeå. Ett axplock av bilder serveras nedan.

Tomas Fischer

Foton: Tomas Fischer

Abraham Burton tenorsax, Dwayne Burnos bas i Roy Heynes Group

Roy Heynes trummor

Cassius Richmond altsax i James Carter Quintet

Peps Persson & Blues Transfusion

Jan Allan trumpet i Jan Allan Oktett

SKRIFTER UTGIVNA AV DIALEKT-, ORTNAMNS- OCH FOLKMINNESARKIVET I UMEÅ

SPRÅK- OCH FOLKMINNESINSTITUET
DIALEKT-, ORTNAMNS- OCH FOLKMINNESARKIVET I UMEÅ (DAUM)

Box 4056, Jägarvägen 18, 904 03 UMEÅ,
Tel Expedition och bibliotek 090-13 58 15
E-post: daum@daum.umu.se

<http://www.umu.se/daum/>

Arkivchef 13 58 16

Arkivarier 13 58 17 (samiska), 13 65 63 (musik), 13 65 33 (datorer)

[Till toppen](#)

[Till förstasidan](#)

DAUM-KATTA / Ola.Wennstedt@daum.umu.se / 2 juli 1999